

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díjak:		A társulat minden rendü tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkeket a szer- kesztőnek, az előfizetési pénzek a pénz- tári, — az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivataltal küldendők.
Egészévre — — — — —	8 kor.	Kéziratokat nem adunk vissza.	
Félévre — — — — —	4 "		
Negyedévre — — — — —	2 "		

Történeti reflexiók.

II.

A vallásos Vergilius a IV. eclogában énekel egy csoda gyermekről, ki az égből száll alá s kieme a megbékélt földkerekség uralma van szánva. Kiről beszél itt Vergilius? Dante tünteti fel egy megragadó képben e gondolatot. Vergiliust azon emberhez hasonlítja, „ki megindul éjjel s háta mögött víz egy fátylát, melynek ő nem veszi hasznát, de mely világít mindazoknak, kik őt követik“. Mi, kik Vergilius után haladunk, tudjuk, hogy a csodagyermek Jézus Krisztus. A választott nép öntudatosan, a többi népek pedig öntudatlanul készítették a világot a Megváltó eljövételére úgy, hogy az ókor történelme röviden összefoglalva: törtéte ez igazság felé.

A keresztény időszámítás tizenkilenc százada pedig Krisztus uralkodása és dicsősége. Az emberiség mintegy az ő karjain ment századról századra; ő a lelke jegyesének, az egyháznak, melynek gondolkozása, történeti emlékezete mindig egy és ugyanaz volt. Krisztus egyháza mint tizenkilenc század óta élő ember személyes tapasztalásból beszél; ott volt, a mikor az angyal üdvözlé Máriát, jelen volt Krisztus születésénél, halálánál, feltámadása és mennybe menetelénél, ott volt a katakombákban, a népvándorlás viharai közt s a most is fennálló európai államok megalakulásánál; ma is él öntudatos egységében hagyománya megszakítatlan és folytonos. Az egyház a civilizáció hordozója s a történelmi haladás vezetője. A Julianok pedig, a kik a történelem haladó kerekének küllőibe kapaszkodtak, vakmerőségükért elpusztultak.

Az emberi elme és kéz minden alkotása, a minden téren való haladás és tökéletesedés Isten tervének a megvalósítására közremunkálkodik és hozzájárul öntudatosan vagy öntudatlanul a századok Urának, királyának dicsőségéhez.

Ez a történelem-bölcsészet tanúsága az értelmi világban.

Az erkölcsi világban pedig az, a mit szt. Agoston „Isten városától“ szóló művében a római birodalom történetéből kimutat: az erények felemelik a nemzeteket s tartóssá teszik azok életét, a bűnök pedig megalázzák és megsemmisítik a birodalmakat. Szent Agoston ezen tétele igazságát erősíti meg a római nagy szónoknak Cicerónak a következő mondása: A hispanok számára, a gallok erőre nézve, a karthágóiak ravaszágukkal, a görögök tudomány és szépművészetükben felülmúltak, mi pedig mindnyájukat, jámborság, vallásosság és bölcseségben multuk felül.

De hát ezt a tételt a gyakorlati élet megcáfolni látszik. Az erény ugyanis úgy a művelt, mint a műveletlen népeknél kisebbségben van a világon, a rossz helyezkedik el abban: mundus in maligno positus est. Igaz ugyan, hogyha a felszínen maradunk s a mélyre nem szállunk le azt látjuk, hogy a hazugság és a gonoszság diadalmasodik legtöbbször, de ez csak látszat, a hamisság diadala inkább káprázat, szappanbuborékhoz hasonló és gyorsan elmúlik a tartosság kriteriumával pedig egyedül az igazság és az erény bírnak.

A gondviselő Isten célokat tűz a nemzetek elé, s ezek megvalósítják azt: nem a véletlen és a vak-sors, a mely semmi, csak az ok nem tudása, hanem az emberi szabadakarat és kar valósítja meg ezt vagy azt s e szabad működésnek a gondviselő Isten szabja meg a határát: eddig és ne tovább. Az isteni és az emberi működés határát azonban feltétlen bizonyossággal nem tudjuk megállapítani, de azért vakok volnánk, ha nem látnók Isten ujját a világtörténelemben.

Forgasd a világtörténelem lapjait és megismered a gondviselő Isten célját a népek életében, de

felismered egyuttal az erény jutalmát és a bűn büntetését is.

A mostani történetekből azonban ez hiányzik. Ma leírják az egyes népek lakóhelyét, természeti állapotát, tulajdonságait és anyagi helyzetét, azután előadják hódításait, uralmának kiterjedését, majd bemutatják béke idejében az egyes népek iparát, kereskedését, játékeit, földi élvezeteit, megemlékeznek még egy pár mondatban vallásáról és szokásairól is s mindezt pontos statisztikával kísérik és a mi fő, történeti kritikával. Mintha bizony egy-egy ország nem volna egyéb, mint egy nagy menaszéria, hol nemesebb és vadabb állatok vannak.

Régebben a történeti eseményekhez nagyszerű elmélkedéseket fűztek, a melyekben a nép erényének jóléttel való jutalmazásáról, bűneinek szerencsétlenségekkel való fenytéséről volt szó. Ma a történelemben csaták sorát olvassuk, melyeket békepillanatok szakítanak meg, minden isteni cél és terv nélkül történik; az emberi nagyvágvágás-, a politika fortélyai, gyalázatos hazugságairól lebbentik fel a fátyolt, egy-egy frivol megjegyzést tesznek az egyháziakról és uralkodókról s elnevezik az ilyen történelmet objektív oknyomozó történelemnek. Mindez hazugság s az igaz történelem meghamisítása. Erény emeli a népet, tanítja a szt. Írás. A királyok erénye biztosítja a népek boldogságát, folytatja az Istentől sugalmazott szent könyv. A jogfosztásokkal létesített bevégzett tények nem szereznek jogalapot. Az igazság napja, Krisztus feltűnik az égen s a muló vélemények gyenge mécsesei elaluszak mellette.

A „binandi [facultas“-ról.]”

Binandi facultas alatt a felszentelt papnak — egyházi fenhatóságától nyert azon jogát értjük, hogy egy nap két (vagy esetleg több) misét is végezhesen.

Régi forrásainkban e kifejezés nem fordul elő,¹⁾ hanem a helyett legtöbbször így említik: iteratio Missae, Missam bis (ter) in uno die celebrare (facere). — Az első századokban hogy, erről szó sem lehetett, onnét tudhatjuk, mivel bizonyos, hogy kezdetben minden templomban csak egy oltár volt;²⁾ ha a plébók jelen volt. a többi papok vele együtt

¹⁾ *Irodalom*: Roesch: Die Bination Vering, Archiv für kath. Kirchenrecht, 1897. 71-ik kötet, 43 köv. lap.) Nohr: Die Bination, Regensburg 1874. — Schord: Die Bination. (Katholik, 1879. II-ik.) — Hinschius: Kirchenrecht, IV. 184—187. 1. — Pallottini: Coll. omnium conclusionum et resol. S. Congr. S. Conc. Trid. Interpr. T. XIII.

1) E kifejezést először talán a mechelbi zsinat használta 1570-ben (Harduin X.)

2) *Thomassin*: Vetus et nova Eccl. Disciplina, P. I. L. 2. c. 21. n. 7: „Constat primis illis saeculis et unam in qualibet urbe fuisse ecclesiam, et in qualibet ecclesia unum excitatum fuisse altare, et ad altare quolibet unam non amplius missam celebratam die quolibet fuisse, on plures“.

mutatták be az áldozatot (= *Concelebratio*¹⁾) s ezen kívül nem is volt szabad minden nap misézni — „Die dumtaxat dominico — mondja *Carpo*²⁾ — Ecclesiae temporibus Missae Sacrificium peractum fuisse ex Apostoli praecepto, qui per unam Sabbati collectas fieri statuit, S. Justinus Martyr Apologia 2. testatur. Verum S. Epiphanius (de expositione fidei Catholicae) asserit tres per singulas hebdomadas dies ad id numeris praefinitos Apostolis fuisse, Dominicum scilicet, quartum et sextum teriam; quam sententiam confirmare videtur Tertullianus lib. 1. de Oratione.“

Később, az 5-ik századtól kezdve azonban már úgy találjuk, hogy egyes napokon meg volt engedve több misét is végezni. *Prudentius*, ki meghalt 405 után, szt. Péter apostol fennepéről (in hymn. 12. de Coronis) így ír:

„Aspice, per bifidas plebs Romula finditur plateas Lux in duobus fervet una festis, Transiberina prius solvit Sacra pervigil Sacerdos, Mox huc recurrit duplicatque vota“³⁾.

E kifejezés kétség kívül csak a kétszéri misézésre vonatkozhatik. Hogy különben az 5-ik században ez már szokásban volt, bizonyítja nagy Leo pápa levele is Dioskorus alexandriai pátriarchához: „Illud volumus custodiri, ut cum sollempnior festivitas conventum populi numerosioris indixerit et ad eam tanta multitudo convenerit, quam recipere Basilica simul una non possit, sacrificii oblatio indubitanter iteretur, ne hia tantum admissis ad hanc devotionem, qui primi, advenierint, videntur hi, qui postmodum confluerint, non recepti.“ Igaz, hogy e levélben csak a szt. mise ismétléséről van szó s nincs említés téve, hogy mindkettőt maga Dioskorus végezze, de tekintettel arra, hogy ez időben a papság mindig a plébókével együttesen mutatta be az áldozatot, helyesen következtethetjük, hogy e rendelet a binandi fakultásra vonatkozik.⁴⁾ E telvevést megerősíti még azon körülmény is, hogy ez időtől fogva mind gyakrabban és gyakrabban találkozunk, hol a binandi facultas megengedett, sőt kötelezővé is tétetett. „Primis Ecclesiae temporibus, írja *Bona* bibornok⁵⁾, parvus sacerdotum numerus pro fidelium copia exigebat, ut idem presbyter eadem die plura Missae sacrificia litaret.“ — Voltak, ezeken kívül egyes napok, melyekre több szentmise elvégzése volt előírva s a hol csak egy pap volt, annak kellett egyedül az összes elvégezni.⁶⁾ Ezért írja *Carpo* i. h.: „Quinimo post quantum saeculum non modo id licuit, sed praeterea cuilibet Presbytero fas erat pluries eadem die Sacrum facere. Nullus, quippe ignorat Kalendis Januarii binas Missas celebratas fuisse, unam nempe de Octava, alteram de B. Maria Virgine; terna feria quinta in Coena Domini, primam ad poenitentes reconcilandos, alteram ad sacrum conficiendum Chrisma, tertiam ad diei Festivitatem solemnium agendam; duas in Ascensionis tum Pervigilio tum Festo; terna pariter in die Nativitatis S. Joannis Bapt.; Summos demum Pontifices in feativitate SS. Apost. Petri et Pauli primam

1) Lásd erről *Thomassin*: i. m. P. I. L. 2. cop. 21. n. 7.

2) *Compendiosa Bibliotheca Liturgica*, p. 186. Nr. 264.

3) *Bona*: *Rerum liturgicarum* L. I. c. 18. § 5 V. ő. *Vering* Archiv 77. kötet 46. lap.

4) V. ő. Archiv, i. h. 47. lap.

5) L. I. c. 18. § 5. Idézve XIV. Benedek által. Dioec. L. V. c. 8. §. 8.

6) Merida-ban, a 666-ik évben tartott zsinat (can. 9.) már elrendeli, hogy a melyik pap több templomban tartozik szolgálni, annak kötelessége minden vasárnap ott a szt. miseáldozatot bemutatni. (Labeus — Coleti VII. p. 522).

convevisse celebrare Missam in S. Petri Basilica, secundam in Templo divi Pauli.“

Voltak ez időben egyesek, kik magán buzgóságból is naponkint, mikor elfoglaltatásuk engedte, több misét végeztek. — III. Leo pápáról (795—816) p. o. olvassuk, hogy naponkint 7—9 misét is végzett.)

Ha tisztán dogmatikai szempontból vesszük, nincs is az ellen semmi akadály, a miért a pap egy nap több misét ne mondhatna. Kimondotta ezt a S. C. C. is az 1723. aug. 30-iki határozatában: „Missae quoad iterationem, nr. 1: *Pluribus eodem die ab uno Sacerdote sacrificium fieri, non est divina lege prohibitum, nec naturae ipsius Sacrificii repugnat, quod ab eodem ministro saepius offeratur, ut probant Vasquez, Gonzalez, Posqualigo.*“¹⁾ Nehogy azonban a legszentebb dologgal is némelyek hiu anyagi érdekből visszaéljenek, az egyház kénytelen volt a legszigorúbb rendszabályokat léptetni életbe. Fajdalom ugyanis, de megtörtént, hogy akadtak papok, kik a misézési hatalmukat egész kereskedői üzér-ségre alacsonyították le. „Fatendum est, mondja XIV. Benedek pápa²⁾, quorundam improborum Sacerdotum sordidam avaritiam quandoque dehonestasse, quod ceteroqui in se licitum et sanctum erat; nonnulli quippe visi sunt Missas quodammodo venditare ac turpissimum quaestum de illis facere.“ — Akadtak kapzsi, minden lelkiismeretességből kivetkőzött papok, kiknek az volt egyedüli főcéljuk, hogy minél több stipendiumot összegyűjtsenek. Szokásba hozták, hogy több misét elvégeztek, de csak a legutolsónál communicáltak, mely szokást a XII-ik toledói zsinat sub poena suspensionis kénytelen volt eltüntetni³⁾. Divatba jött a missa *bifaciata, trifaciata* stb. mely abból állott, hogy egész a Canonig annyiszor végeztek el a misét, a hány misét elvállaltak a Canonon csak egyszer mondták el, azt vélvén, hogy ezzel eleget tettek kötelezettségüknek.⁴⁾ Sőt mi több, nem rettentek vissza az ugynevezett „*Missae siccae*“⁵⁾-tól sem, mely minden volt, csak nem mise, mert hiányzott belőle a két legfőbb rész, az át- változás és az áldozás. Ily miséket mondtak a hajón, a beteg ágyánál, a delutánai temetéseknél stb. E misékről írja Bona bibornok: „*Larva est et simulatio quaedam vera Missae, sicca procul dubio et jejuna* . . . Invaluit tandem adeo, ut aliquando viris sanctis et doctis non displicerit.“⁶⁾

Ily szélsőségekkel szemben nem lehet csodálkozni, ha egyházunk is a legszigorúbb eszközökhöz folyamodott. A római pápák s a zsinatok⁷⁾ számtalan határozatot adtak ki, hogy e törvénytelen állapotok megszüntessenek. II. Sándor pápa (1061—1073.) ezeket írja: „*Sufficit sacerdoti unam Missam in die celebrare, quia Christus semel passus est et totum mundum redemit. Non modica res est unam missam facere, et valde felix est, qui unam digne celebrare potest. Quidam tamen pro defunctis unam faciunt et alteram de die si necesse fuerit. Qui vero pro pecuniis aut adulationibus saecularium una die praesumunt plures facere missas, non*

aestimo evadere damnationem.“¹⁾ Ezt követte később III. Ince pápa rendelete 1212-ből (Cap. Contulisti X. de celebr. miss. 3. 41.) Respondemus, quod excepto die Nativitatis dominicae, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit sacerdoti semel in die unam missam solummodo celebrare.“ Ugyanígy határozott III. Honorius is cap. Te referente eod. — Voltak sokan, kik e rendeletek „*sufficit*“ szavát nem tartották eléggé határozottnak, de XIV. Benedek erre vonatkozólag így ír: Equidem Alexander II. et Innotentius III. usi sunt hoc eodem verbo „*sufficit*“; at secundo tantum loco per id verbum praecipuum indicitur, nam si quis integram Innocentii Decretalem percurrat, apertissime cognoscat id petium fuisse a Pontifice: utrum Presbyter duas Missas in eadem die valeat celebrare. Cum igitur responsum dederit Pontifex sufficere Sacerdoti semel in die unam Missam solummodo celebrare, illud „*sufficit*“ adigit praecipuum, ne plura sacrificia una die faciant.“²⁾

Általában kimondhatjuk, hogy a binandi facultásra vonatkozó szabályokra vonatkozólag is egész a tridentini zsinatig hiányzott a teljes egyöntetű megállapodás. Meg volt az út a különvéleményekre s ebből kifolyólag a gyakorlatban sem volt meg az egyformaság. Igaz, hogy maga a trid. Zsinat (Sess. XXII.) sem tesz említést e kérdésről, de, azután minden e kérdésre vonatkozó kétejt eldöntése a S. Congr. Conc. hatáskörébe tartozván, most ennek egyöntetű s minden kétejt kiváró döntvényei az irányadók, e mellett XIV. Benedek pápa munkáiban³⁾ s két nevezetes bullájában⁴⁾ e kérdést annyira megvilágította, hogy a Congr. C. is öt követi döntvényeiben.

Lássuk azért most, hogy melyek azon szabályok, melyek napjainkban a binandi facultásra vonatkozólag az irányadók?

Főszabály az, hogy napjainkban a kétszeri misézés a hívek lelki javára csak a legnagyobb szükségben engedtetik meg. „*Ecclesia hoc in puncto — mondja Berardi⁵⁾ rigidissima est; et merito: ne sc. populus (prout certe contingeret) valde scandalisetur, credendo aut suspicando quod Parochus duas Missas celebrat ex avaritia, ut nempe elemosynam alii Sacerdoti celebraturo tribuere non cogatur.*“ Ezért, ha van helyben, vagy közel egy más pap, ki a második misét elvégezhetné, a binandi facultas nem használható. Ha ez ingyen rem akarja a misét elvégezni, köteles őt fáradságért tisztességesen honorálni maga a lelkész, vagy a hívek, vagy végszükségben maga a püspök. Így határozott a Propaganda 1870. máj. 26-án kelt instrukciójában: „*Interdicta est sacerdoti Missae iteratio, si alter haberi possit sacerdos, quo satisfiat populi necessitati, ceu expresse docet Benedictus XIV. in citata Const. „Declarasti Nobis.” Atque inde est, ut prorsquam admittatur Missae iteratio, videndum sit, an aliquod medium jure constitutum suppetat ad prospiciendum spiritali populi necessitati; atque imprimis tenetur ipse Parochus ad dandum stipendium alteri Sacerdoti; posita autem*

1.) Bona L. I. c. 18. §. 5.; XIV. De sacrif. Missae. L. III. c. 4. Nr. 12. — Több példa olvasható *Vering*: Archiv. i. h. 50—51. lap. *Hinschius*: Kirchenrecht. IV. 184—187.

2.) *Pallottini* i. m. t. XIII. c. 6.

3.) De Syn. Dioec. V. c. 8. Nr. 8.

4.) Bona, i. h. Nr. 5.

5.) V. ö. Archiv. i. h. — *Bened.* XIV. De Syn. Dioec. L. V. c. 8. Nr. 8.

6.) Bona bibornok tanúsága szerint ily misét tartottak még az 1587-ik évben is Turinban egy temetés alkalmával. V. ö. Archiv. p. 57.

7.) Lásd ezeket Archiv. p. 57.

1.) cap. Sufficit D. 1. de consecr.

2.) Bulla „*Declarasti*“ — V. ö. Vasquez (cop. „*Sufficit*“ Innocent. III.) Sufficit“ denotat hic praecipuum prohibens plus quam semel celebrare.

3.) De Syn. dioec. és De sacrificio Missae.

4.) 1746. márcz. 16-án kelt „*Declarasti*“ és 1748. aug. 26-án kelt „*Aud expensia*“ kezdetű bulláiban.

5.) Theol. pastoralis seu de parochia, pag. 295. Nr. 856. — *Bened.* XIV. Const. *declarasti Nobis* „*Certum quoque est, facultates hujusmodi . . . si aliquando concedantur, non haberi tamquam alicuius privilegium sed tantum ob causam peculiarem necessitatis.*“

ejus impossibilitate tenetur populus; et denique, si neque populus ob suam paupertatem cogi posset, *Ordinarius* supplere tenetur.“ (nr. 9.) Ha e szabálytól a püspök el akar térni, a pápától kell külön engedélyt kérnie.¹⁾ A S. C. C. p. o. in causa Auxit. 28. Maii 1855. a püspököknek elrendelte, hogy oly helyeken, hol a hívek nem képes a hívek lelki szükségleteit kielégíteni, ott kiegészítő papokról gondoskodjanak.²⁾

Ha a hívek kötelesek vasár- és ünnepnapokon szentmisét hallgatni, az egyháznak is kötelessége minden lehető módon megadni nekik az alkalmat, hogy e kötelességüknek eleget tehesse. Ezért a binandi facultas elnyerésére egyik legtöbb ok a hívek közös lelki szükséglete, hogy vasárnap és a kötelező ünnepeken szentmisét hallgatassanak (in bonum spiritualis fidelium, ut omnes praeceptum ecclesiasticum adimplere facile possint. Instr. d. Propag. nr. 18.) Ha azért valaki binandi facultással is bír, hétköznapokon és az eltörült ünnepeken³⁾ két misét nem végezhet, mert mint a propaganda mondja: „Non potest Missa iterari diebus festis suppressis, quibus populus Missam audire non tenetur“ (Nr. 5.) Egyes országokban a nép némely eltörült ünnepet most is nagy fényvel megszokott tartani: a püspököknek a pápától külön felhatalmazásért kellett folyamodniuk, hogy papjaikat a napokra is binandi facultással elláthassák⁴⁾.

(Folyt. köv.)

Tarlózás

a belső-szolnoki esperesi kerület történetéből.

Összeszedője: *Kovács György*.

IV. Plébániák.

Csicókeresztúr. Fiókközösségek. E plébániához összesen harminckilenc fiókközösség tartozik. Nem számítom el egyenként, mert feltalálhatók a legfrissebb Schematizmusokban. Közülük — melyek az anyaegházal egyetemben 694 lelket számlálnak, csak azokat emelem ki, hol az egyházi intézményeknek föltünőbb, vagy esekélyebb jeleivel találkozunk akár a múlt, akár a jelenben. Ilyenek a következők.

1.) *B a c a.* A Kornis-téle kastélyban kápolná van. Jelenleg gróf Zichy Pál tulajdona.

2.) *F e l ő r.* Nevét onnan vette, hogy itt és Alörben laktak a speculatorok az Árpádkorban, kik a Szamos mentét és a sószállítást védelmezték és biztosították.¹⁾ A Fejér Manó által szerzett kis esengenyű hívja a hívőket Ave Mariára s vasár és ünnepnapokon figyelemzetit az anyateplomba való menetelre. De ilyenül kötelességeik teljesítésére éretnél hangosabban szólítják fel őket a Torma Miklós alispánunk és Betegh Imre nagybirtokos úri házaik. Előbbi és

1.) Lásd a Congr. határozatait *Pallottini* i. művében, nr. 20. sq.

2.) Lásd *Archiv* . . . i. h. 67. lap.

3.) In causa *Dicionen*. 19. Jan. 1889. S. C. re perpensa, respondit: „Quoad dies dominicos aliosque festos de praecepto in quibus alter sacros ritus fortuito dedit in parocchia St. — Seine l' Abbaye, qui noluit aut nequeat ob elemosynae congruae defectum in altera parocchia celebrare, licet parochia pro hac parocchia sacrum iterare; quo vero ad dies festo suppressos non licet sacrum iterare, ac proinde provisum per rescriptum diei 4. Aprilis 1887.“ — V. ö. le Canoniste contemporain. 1889. aprillisi füzet 142—143. lap.

4.) Lásd *Acta S. Sed.* IX. 230. XII. 232.; *Archiv* i. h. 65. lap. *Góváradi*, De parochia, Nr. 860. — A hitérőitöknek joguk van könnepokon is két misét mondani. Instr. Prop. Nr. 18.

1.) Szolnok-Doboka vármegyei emlék. 1896. Kiadta id. br. Bornemissza Károly.

családjáról már szó volt eddig. Utóbbi is azon és olyan család ivadéka, ki katolikus státusunk körében nemcsak ismeretes, de mint erős gazda-talented a szakértői véleményeivel irányadó is. A Csik-Tusnádról a vármegyébe kiszármazott nemes Beteghek család gárdájába tartozik — azon családehoz, melynek Betegh Ferenc és Sándor nevű tagjaik minden erdélyi katolikusnak kivívták haláljuk és tiszteletüket. E család minden ügyben, mely őket tettre szólítja, megérfolja nevét — egészségesen működik. —

Felőr jelenleg II. oszt. ev. ref. anyaegyház. A XIV. században önálló kath. plébániája volt. Plebánosa Péter 1332—34. közt fizet I. 32 denárt, II. 8 garast. Miklós plebános pedig „a második és harmadik évre fizet 6 garast.“²⁾ Ugy látszik a XVII. század közepén lett ev. reformátussá, mert a reformátusok anyaegyházza keletkezése idejéül az 1650 körüli időt teszik. Ezt mutatja a faharangláb és a templom felírata³⁾.

c.) *N a g y-D e b r e k.* Nemcsak azért említem, mert e vidéken 116 lelket számláló — s így már népes filia, hanem azért is, mert földes urál valjia státusunk egyik büszgő tagját br. Bornemissza Károly főispánokat — ivadékat kászoni és impéri — tehát csiki eredetű Bornemisszáknak, kik minden időviszonyok között az erdélyi katolicizmusnak odaadó támaszai voltak. E család éleszti fel 1710-ben Görgényzentimrén a sokáig aludt hitéletet, szent Imre tiszteletére kápolnát emelve. Bornemissza Ignác tordai főispán 1752-ben a Szászrégeni plébánia állandó szervezésén bngzőlkodik a Haller, Huszár, Macskási stb. családokkal: míg e főri család hunyadmegyei ága most is pátronuskodik a marozilyei plébániánál.⁴⁾ Szóban forgó id. báró Bornemissza Károly főispán is, mint a múlt nyáron e lapokban már jeleztem is — mindenütt megtalálható az esp. kerületben, hol a kath. hitélet emeléséről van szó. Szóval, érzés és cselekedettel katolikus főúr.

d.) *R e t t e g.* Neve szlávós (retjaz, retjag), hegyhát vagy bordát jelent.⁵⁾ A XIV. században mint dézmafizető már szerepel. Papja Péter fizetett I. 32. denárt, II. 8. garast; Miklós pap „a második és harmadik évre“ fizet 6 garast — és majd Retteg majd Beteg néven fordult elő.⁶⁾ „Ev. ref. hitközséggé alakult körülbélül a reformáció századában.“⁷⁾

E filia jelenleg 247 lelket számlál. Ezek részére Fogarassy Mihály erdélyi püspök 1630 frton a Boldogságos Szűz tiszteletére nyilvános kápolnát emeltetett⁸⁾ s a szükséges felszerelésekkel ellátta és 1879. évi szeptember 29-én kelt végrendeletében következőleg intézkedik: az általam épített rettegi templomban halálom évfordulati napján évenként tartassék ünnepélyes szent mise (anniversarium tartására a megnevezett templomhoz 200 o. é. frt örökös alapítványi tőkét rendelék, mely tőke évi kamatjának fele részét kapja a miséző pap és assistensei, az évi kamat egynegyed része adasék a mise alatt szolgáló káutornak s a többi egyházi szolgáltnak; a fenmaradt egynegyedrészt pedig szolgáltassék ki a templom jénztárának . . . A 200 frt misealapítványi tőke

2.) Az erd. egyházmege képe a XIV. század elején. Irta. Beke Antal. Magyar Sion 1894. XII. f. 949. l.

3.) Az erd. ev. ref. egyházkerület névkönyve 1896. évre. 145. l.

4.) Schem. Kolosianum p. 2. 139. 149.

5.) Szolnok-D. vármegyei emlék 1896. évről. 24. l.

6.) Beke Antal „Az erd. egyhm. képe a XIV. század elején“ — a Magyar Sion 1894. évi XII. füz. 949. l.

7.) Ev. ref. egyh. kerület névkönyve 1896. évről. 180. l.

8.) Kolosi-téle Schematizmus p. 159.

10% jogilleték alá esvén, ez összegből a 20 frt levonattott⁹ — s így a fennmaradt összeg 180 frt.) — Ezen templomhoz Dezsőffy Mihály és Keczely Erzsébet tettek áhitatos alapokat:

„Birtokába bocsátjuk — írják — a rettegi róm. kath. egyháznak Csicsó-Hagymás helyiségében létező 112 telekjegyzőkönyvi szám alatt 169 és 1291 helyrajzi számok alatt előtorduló fekvőbirtokunkat négy volt urbéres telek után járó kir. javadalmakkal és egyéb beneficiumokat azon feltétellel, hogy az ottani lelkész minden év József napján, elhalálozott anyánk, báró Henter Józféért — szent Ana napján elhalálozott nénénk, báró Henter Annáért — és Mihály napján, elhalálozott atyánk Dezsőffy Mihályért egy szentmiseáldozatot mutasson be az egek Urának. Felkérjük a nagyméltóságu püspöki szentszéket az iránti rendelkezésre, miszerint ezen szentmisek megtartása iránt, addig is, míg egy önálló lelkési állomás Retteg hívekörében felállítatnék, annak megtartása iránt a szomszédos róm. kath. egyház képviselőjénél intézkedni méltóztasson.“¹⁰)

Ezen templomhoz egy har madik misealapítvány is van kötve. Ez a Virág Tamás-féle 100 frt, melynek évi kamataiért „a rettegi róm kath. templomnál levő pap kötelese legyen minden évben egyszer éretten — t. i. Virág Tamásért misét és requiemet, még pedig halálom napján ünnepélyesen megtartani.“¹¹) Az anniversarium junius 9-edik napja.

A rettegi egyház céljait mozdítja elé Lukács Gergely is, ki 1891-ik évben ezen egyház javára 1000 frt. alapot tett le.

Megjegyezzük, hogy a rettegi híveknek régi és gyakran feljújuló óhajtasuk tárgya egy önálló plébánia szervezése, mi indokolt is, mert míg az anyaegyház csak 43 lakót számlál, e főközség már 247-rel dicsekszik s ezenkívül messze van papjától. Csak ki leend a bőkezű jötevő ki emez óhajt megtestesíteni?!! —

e) *Kentelkén* is a XIV. században plébánia volt. János nevű papja 1332-ben egy garast és nyolc pensa denárt fizetett papai adóba — mint Beke Antal emlegetett művében állítja. Lakosai hajdan szászok és magyarok voltak, kik a XVI. században hagyták el őseik hait, hitét. Magyar lakói a XVII. század közepe tájt elpusztultak, gr. keleti oláhok foglalván el helyüket.¹²) Jelenleg egyetlen kath. lelket számlál.

f.) *Sajó-keresztúrt* is hajdan katolikusok lakták. A XVI. században unitárius egyházközösséggé alakult, de a XVII. században már ev. református lett.¹³) A régi katolikuság emlékét csak egy kath. lélek hirdeti.

g.) *Szeszárma*. Régen Zevzarma, Zevzarin néven fordul elé. Zsigmond király egy oklevélben németül Weisshorsznak nevezi; mások a Római Sex armatól eredeztetik. De tekintve ezen ethymologikus dolgoktól, itt is a XIV. században parochia volt. János nevű papja 1332-ben 32 denárt és Miklós 1333-ban 2 garas pápai dézmát fizetett. Eme században népes vásáros hely volt nagy götbstyli templommal. A reformáció idején ev. ref. vallásnak lettek magyar lakói, kik aztán a XVII. században kipusztulva, helyükbe oláhok jöttek. A katolikuságot egyetlen egy lélek sem képviseli.¹⁴)

9.) Fábian Sándor végr. végrehajtó levele 1882. dec. 10-ről a lelk. irattárban.

10.) Alapító levél a lelk. irattárban.

11.) Végrendeleti kivonat a pieb. levéltárban.

12.) Szolnok-Doboka vármegye nevelés. és okt. ügyének története — Kádár Józseftől 309 l.

13.) Kádár Szolnok-Doboka megye nevelés története 440 l.

14.) Szolnok-Doboki Emlék 1896. év. 26. l. Magyar Sion 1894. év. XII. l. 950. és Kádár elébb említett műve 535. lapja.

h) Beke Antal említést tesz „Világulbereg — Világos berek“ hajdani plébániájáról is, melynek Pál nevű papja 1333-dik évben II. 63 montan denárt fizetett.¹⁵) Ugy hiszem, hogy itt egy betűcsere folytán tévedés van. Nem „Világos berek“, hanem Virágos berek-ről lehetett szó a pápai dézma fizetésekor is, mint a Belső-Szolnok esperességben, úgy az egész Szolnok-Doboka vármegyében sincs Világos — hanem van Virágos berek, mely a reformáció korában magyariakta község volt, de a XVII. század első tizedében elpusztult magyarsága, vagy később eloláhosodott úgy, hogy 1869-ik évben az egykor tisztán magyar faluban 2 férfi és 5 nő volt református.¹⁶) Egyetlen lélek sincs az ősi katolikus-ságból. Most tisztán gr. kath. vallásu oláhközség.

(Folyt. köv.)

Sancta Agnes.

A Via Nomentana mentén, félóránnyira Rómától, csöndes pineák árnyában nyug-zik szt. Agnes. Szébb volt ő a fűszálon csillogó gyöngybarmatnál, a hasadó hajnal tiszta sugáránál, a mezők fakadó virágjánál. Sirjához borulva odahajtom fejem a hideg márványra; e!tt belőm vihara és mint tündöklő csillag a meghasadt égből, ragyog fel előttem Szt. Agnes alakja. Harnatesepp volt, mely felszállott a felhőkbe, mielőtt izzó nap leve sértette, hófehér lilium volt, melyet szébb földbe ültettek át, mielőtt megtörhetett volna . . .

Talán tudok nyat mondani a Via Nomentana e kedves szentjéről.

*

Az első századok szentjeiről biztosat általában keveset tudunk. Rendszeresen csak annyit jegyeztek fel róluik hivatalosan, hogy hol és mikor haltak meg. Különösen ha általánosau ismert eset volt. Anuál szabadabban szóhette át azután és szötte is át rendszeren e hiányos adatokat legendáival a hagyomány.

Szent Agnesről már többet tudunk. És első tekintetre, mintba tiszta volna a forrás, melyből közvetlenül mi is merithetünk. *Szent Ambrus* (De virginibus I. 2.) és különösen *Prudentius* (Peristeph. 14) reánk marad munkáikban páratlanul vonzó hangon szólnak szt. Agnesről, e gyenge szűz megható halálfszajáról. De hát Ambrus szónok és Prudentius költő. Minkettől szive egész tűzével, lelkesedésével ir. Pazar, kápráztató színek alatt a történeti háttér bizony elég zavaros, elmosódott. Szt. Ambrus ügyes fordulatai, szónoki fogásai, a költő merész vonásai vajmi könnyen vezethették azért tévntre a játszó képzeletet és nyújthattak anyagot új képek szövéséhez, melyek mögött mindinkább tűnedezik a történeti igazság.

És úgy is volt. Ki ne ismerné a martyrologium sztereotip kitejezéseit pl. „A szűzesség liliumához a vértanúk pálmáját tűzte“. „Castitatem cum martyrio cominxit.“ Ily

15.) Ugyan a Magyar Sion 1894. évi XII. füz. 950 l.

16.) Szolnok-D. megye nevelés tört. 548. l. Kádár Józseftől.

fordulatokkal él sokszor szt. Ambrus is. Szt. Agnesről egy helyütt mondja: in duarum maximarum rerum posita periculo castitatis et salutis, castitatem protexit etc. A pogány kábitó világ bűnös élvezetei közepette egy ker. szűz bizony minden percben kettős veszélynek volt kitéve: elveszti teste legszebb gyönyegével egyuttal hitét, lelkét is. Szt. Agnesnél különösen nagy volt a veszély. De ő megvédette tisztaságát, megmentette ezt is, lelkét is. A kitejézésből tehát „periculum“ „castitatem protexit“ nagyon könnyen többre lehetett következtetni. És valóban Prudentius (ki valóban használta Ambrus műveit, vagy legalább is jól ismerte azokat) már merészebb képeiben. A „castitatem protexit“ testet ölt. Megmutatja már egy képében, hogyan küzd Szt. Agnes. A gaz bíró kitétetni bűnös helyre. De lesujt az égből a villám, földhöz teríti a gonosz ifjút, ki félholtan szemevilágától megfosztva fekszik Szt. Agnes lábánál.

Szt. Ambrus és a költő Prudentius művein kívül már az V. század elején két általánosan elterjedt írott legenda forgott közkézen.*) A görögből fejlődött ki a latin. A latin legenda Prudentius klaszikus költeményét látja el és bővíti ki hihetetlen, sokszor durva elemekkel. E legenda szerint a 13 éves leányt már a város praefectusa teszi kínos módon próbára. Az ifjú a praefectus fia. Az égből haragos angyal száll le, árasztja el égi fényvel a helyet, ad tündöklő ruhát Agnesnek, öli meg az ifjút. Agnes a praefectus kérésére feltámasztja halottaiból. A „bálás“ apa erre a Vicarius Urbisnak adja át a leányt. Csak nem ölelheti meg ő, kit így nagy jótételnyben részesített Agnes!

A latin legendában nőnek meg csodálatos módon szt. Agnes hajai.

A görög legenda sokban lényegesen eltér a latintól. Szt. Agnes nem a 13 éves gyenge, kedves kis leány. Mint komoly szigorú életű 20 vagy 25 éves hajadon lép elénk. Meglepo szertege, angyaltisztá élete, de különösen a szt. tudományokban való jártassága hírére köréje sereglenek Róma szízei és tisztas matrónái. Az üldözés kitörésekor nem tágit helyéről. Tanit tovább, nyíltan. Nem fél senkitől, nem vár semmit e földtől. Csak Krisztus szeretete hamvasztja el szívet és e szeretet viszi a bíró elé, ki elevenen elégettetti. Prudentius lefejezetti, Szt. Ambrus szerint legyilkolják, a latin legendában máglyahalálra ítélik ugyan, de a tűz hatalmas lángjai sértetlenül hagyják Agnest és helyette a körülállókat emészt meg.

És a miről a hagyomány regélt, azt költők és művészek egyéniségüknek, ihlettségüknek megfelelően a leggazdagabb változatokban dolgozták fel. Maga a esendes, remek kis templom a Via Nomentana mentén, Szt. Agnes sirja fölött e költői vagy művészi termékek kedves kis gyűjteményét rejti falai között. Az oltárról még gyöngéd, 13 éves leány néz le, szendén az imádkozóra, az apsis arany mozaikján azonban már a komoly nő tűnik fel görög öltözetében, könyvvel a kezében. Lábánál két tüzes golyó jelző a széjjelcsapó lángokat, a gyilok pedig haláláról szól. A feliratok, domborművek az eltérő hagyományok egyes mozzanatait örökítik meg, sokszor meglepő művészi izléssel.

Igy lön idővel szt. Agnes a keresztény költészet és a népmondák egyik legkedveltebb alakja — a történeti igazság rovására. Már-már azt hitték, hogy a mondák és regék

*) Pio Franchi de' Cavalieri: S. Agnes nella tradizione e nella legenda, Roma 1899. 5-6. fejt.

e labyrintusában teljesen elvész Szt. Agnes igaz alakja, midőn váratlanul jobbra fordult minden.

*

Volt idő Rómában, mikor kegyetlen, barbár kezekkel pusztítottak Róma műemlékei között. Templomok dőltek romba és tűntek el nyomtalanul. Megrabolták a katakombák szent falait, leverték azok ékességeit. Az antik és keresztény művészet legszebb termékeit a legdurvább módon használták fel építőanyagul. Márványtáblákat zúztak össze, hogy vakolatoknak használják porukat; finom oszlopfelekkel, remek ékítőművekkel lékeket töltöttek be, feliratokkal templomokat követték ki.

Öt századon át, (XII—XVII.) Szt. Ágnes temploma szenvedett legtöbbet, hogy teljesen el nem pusztult, csak a szent nagy tekintélyének köszönhető. A XVII. századdal szebb kor virrad fel. Ez időben már nagyban folytak a munkálatok Szent Ágnes temploma körül is. Midőn a templom padozatára került a sor, a felszakított kövek között idomtalan hosszú márványlapra akadtak. Ha a munka vezetésével megbízott archeologus jókor ott nem terem, az egyik munkás darabokra zúzza. És mit rejtett a márványlap? A föld felé fordított oldalán Damasus pápa egyik leghíresebb feliratát találták, melyben a pápa — szokása szerint — klaszikus hexameterekben velősen, főbb vonásaiban érinti Szt. Agnes életét és halálát.¹⁾

A rendkívül fontos felirattal sokan foglalkoztak. A legújabbban Pio Franchi de Cavalieri ismertette külön monografiában. A bollandista atyák²⁾ és P. Grisar³⁾ csak elismeréssel tudtak szólni a fiatal tudós alapos tanulmányáról.

Pio Franchi szerint szt. Damasus pápa felirata röviden két fővonást emel ki Szt. Agnes életéből: angyali tisztaságát és hősiesség halálát. A gyenge leány az üldözés kitörésekor önként jelentkezik. Cum lugubres cantus tuba concrepuisset — nutricia gremium subito liquisse puellam — sponte trucidat calceasse minas rabiemque. — Ugy látszik, azzal fenyegették meg, hogy elevenen elégetik, ha nem szór tömjént az isteneknek; csak fenyegették, mert azt hitték, hogy a kis leány, ki különben a legkisebb tisztaságnál is sirni tud és remeg apja haragos tekintetétől, a tűzhaláltól csak vissza fog bökkenni. De Agnes azzal felel, hogy birteleu elhatározással a tűzbe veti magát. Urere cum flammis voluisset nobile corpus (az alany mindenütt Agnes) — viribus immansum parvis superasse timorem. —

A kitejézésék „viribus parvis“ „puella“, „liquisse gremium“ Agnes fiatal kora mellett szólnak, különben e pontban eszüknek kivétel nélkül (a görög legenda!) megégyeznek a források, Ambrus, Agoston, Prudentius szerint viz habilis toro, vagy puella tredecim annorum volt. A római

1.) Römische Quartalschrift. 1889. I. 59—65.

S. Damasus febrata (Franchi, 10. oldal):

Famula referat sanctos dudum retulisse parentes
Agnen, cum lugubres cantus tuba concrepuisset,
Nutricia gremium subito liquisse puellam,
Sponte trucidat calceasse minas rabiemque tyranni;
Urere cum flammis voluisset nobile corpus,
Viribus immensum parvis superasse timorem,
Nudaque protusum cinem per membra dedisse,
Ne domini templum facies peritura videret,
O veneranda mihi, sanctum decus, alma pudoris,
Ut Damasi precibus faveas precor, inclyta mar tyr.

2.) Analecta Bollandiana, toms XIX., Bulletin des publications hagiographiques. 226—229.

3.) Civita Catolica, 1899.

törvény a nők házasságához a 12. évet kívánta meg, de rendszeresen csak 13—20 évvel házasodtak. Azért *vice habilis*.

A legmeglatóbb Szt. Agnes anyagi tisztasága. A római törvény szerint a tűzhálalra ítéltek és azokat, kiket tűzhálal alá akart tenyegetni, előbb megfosztották ruháiktól. Ugy látszik, Szt. Agnesnél sem tettek kivételt. A felirat legalább nuda membra-ról beszél. És Szt. Ágnes a borzasztó halál küszöbén mire gondol? Gyöngye teste a Szentlélek hajléka: templum Domini. Isten e kizárólagos kincsét szentségtörő szem ne lássa: feloldja hirtelen dűs hajzatát és azok leomló fűrtjeibe takarja önmagát: nudaque profusum crinem per membra dedisse (Agnes az alany) — *ne domini templum facies peritura videret*. — O veneranda mihi, sanctum decus, alma pudoris — ut Damasi precibus faveas precor, *inlyta martyr*.

Bizony ritka tisztaság! De nem oly ritka a keresztény szűznél! Sz. Perpetuáról is olvassuk, hogy a dühös fenevad az öklelő tehén halálos döféseit között rémülettel látja, hogy felhasadt ruhája: véreben is még e fészést szorítja össze életelen keze: *pudoris potius memor quam doloris*. Es hasonló esetet látunk a kínai vértanuknál is 1622-ben: Lucia Fraitez félig elhamvadva a máglyán, csak testét akarja betakarni.

Hogy szt. Agnes hirtelen fel tudta oldani haját, könnyen érthető. Akkor a leányok hajukat hátra fésülték és fejük hátsó részén összefogva egy csomóba (nodus) kötötték. Armellini Szt. Agnes sirja egyik lapján fiatal leányt fedezett fel, kinek fején a hajak feltűnően nagy csomóba voltak kötve. A leány lábaiboz egyszerű betűkkel volt írva: Sca Agnes.

Csöndes pineák árnyában békében nyugszik szt. Agnes. Lábaihoz bárány simúl, tisztább, ragyogóbb a reggeli hónál. „Agnes, quod vocabatur, erat. Agnes latine agnam significat graece castam.” Megváltva első zsengeit Istennek és a Bárányoknak, követi azt az égben, akárhová megyen . . .

Romanus.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **B. e. Steiniczter Ede** emlékére adakoztak: Müller János boicai plebános és hívei: 31 korona, 50 fillér. Sneff József alesperes-plebános: 10 korona, ifjú László János káplán; 2 korona. Összesen 416 kor. 90 fill.

— **Halálozás.** Részvétellel vettük és közöljük a következő gyászjelentést: „Alulírottak jelentjük, hogy Gopcsa Jochim Szamosújvár szab. kir. város nyugalmazott tanácsosa, Szamosújvár sz. kir. város képviselő-testületének és Szolnok-Dobokavármegye törvényhatósági bizottságának tagja stb. övéi iránt ünfeláldozó szeretetben lefolyt életének 71-dik, özvegysegének 6-dik évében folyó hó 24-én reggeli 4 órakor rövid szenvedés után tűdőlobban az Urban elhunyt. A megboldogult földi maradványait f. hó 26-án d. u. 2 órakor fogjuk az örm. kath. sírkertben örök nyugalomra elhelyeztetni. Leiki üdvéért pedig f. hó 28-án d. e. 9 órakor az örmény katolikus főtemplomban gyászmisét fogunk mondatoi. Nyugodjék békével! Szamosújvár, 1901. évi január hó 24-én Dr. Gopcsa László, Dr. Gopcsa Jakab és neje Osztián Ilona, Gopcsa Lila és férje Temesváry István, Gopcsa Mari, öz. Gopcsa Péterné, Retezár Cecil gyermekei, veje és menyei. Temesváry Juliaka, Temesváry Anna, Temesváry István, Te-

mesváry János, Temesváry Izebella, Temesváry László, Temesvári György, Gopcsa Pál, Gopcsa Boldizsár unokái.”

— **Az Országos Pázmány-Egyesület közgyűlése** a katolikus időszaki irodalom vagyis saját menneji pratronusának, Szalézi sz. Ferencnek napján, jan. 29-én Budapesten folyt le. Akár szándékosan történt, akár véletlenül a nap ilyen megválasztása, Isten áldásának zálogát látjuk benne. Három aktusban folyt le e nevezetes gyűlekezés. Reggeli 10 órakor szentmise volt a közp. papnevelőintézet kápolnájában. 11 órakor volt a Kath. Kör kis termében a lapírók értekezlete igen üdvös határozatokkal. Közös ebéd után d. u. 3 órakor volt maga a közgyűlés a Kath. Kör dísztermében. Margalts Ede dr. egyet. ny. r. t. avar, első gyűjtő hatású beszédet mondott a kath. szellem restaurációjáról az irodalomban és hírlapirodalomban s ennek után a társadalomban. Sziklay János dr. föttitkár jelentése következett ezután. E szerint az egyesületnek 257 tagja van, köztük 32 alapító, 173 rendes és 52 pártoló tag. Az egyesület vagyona a múlt év végén 14211 korona volt. Kilenc tagját tavaly 604 korona segítésben részesítette, részint kamatmentes kölcsön, részint vissza nem térítendő adományban. Jövőre így céllal (1500) korona van előirányozva. A közgyűlés megadta a fölmentést s megejtette a tisztikar megválasztását, a mely szerint újból: első Margalts Ede dr., alelnökök Sziklay Lajos és dr. Kiss János, föttitkár Sziklay János dr., titkár Auer István, pénztáros Zelliger Vilmos, ellenőr Dosztál Károly. Vivat, floreat, crescat.

— **Gyulafehérvár sz. kir. városnak az ez évi népszámlálási adatok szerint 10051 lakosa van:** é. p. vallás szerint: 2422 róm. kath., 2356 g. kath., 2127 g. kel., 1005 ref., 400 luth., 107 unit., 1633 izraelita és 1 felekezetenküli (zsidó). Nemzetiség szerint: 4626 magyar, 4409 oláh, 916 német, 7 horvát, 16 lengyel, 38 tót, 6 szerb, 3 francia, 4 olasz, 24 cseh, és 2 bolgár. — Összevetve ezen adatokat a tíz év előttiéekkel, a magyarság és katolikuság illendő szaporodása: tűnik ki. Kétségtelenül nagyon örvedetes jelenség.

I R O D A L O M.

* **Az „Egyházi közlöny”** 5. száma a következő tartalommal jelent meg: Vezércikk: Egy megoldás, jó urak! — Egyházi értesítő. — Tárcá: Statio ad S. Anastasiam. — Szerzetesrendek reformja. — Hétről-hétre. — Angol katolikus mozgalom. — Katolikus volt-e Viktória királynő? — Lelkipásztor. — Szószék. — Kérdések és feleletek. — Személyi hírek. — Memento. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Értesítés a darnói tárgysorsjátékról. — Hirdetések. A megrendelés: Budapest, VII., Szegényház-tér 8. sz. alá a szerkesztőségbe küldendők. Előfizetési ára egy évre 10 kor.

* **Katolikus Egyházi Zeneközlöny.** Az országos magyar Cecilia-egyesület hivatalos közlönye. A legtöbb megjelent 1. szám a következő dolgozatokat tartalmazza: Az új század küszöbén. — Az egyházi ének és az énekesek. — Az egyház hivatalos chorális könyvei. — A közélet esztétikai tartalma. — Indifferentismus a zenében. — Decreta authentica. — A misekönyv kincsei. — Benedictio cum Sanctissimo. — Egyesületi ügyek. — Irodalom. — Firczák püspök a liturgia-pórról. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek. — Pályázatok. — Hirdetések. A kintlőn szerkesztett s magas nívón álló sajtófolyóiratot a legmelegebben ajánljuk. Az egyházi zene érdekeit manapság egyedül ez a hét éves multalt bíró folyóirat képviseli s tevékenysége a szakkörök előtt igen becses. Előfizetési ára egész évre 3 kor. 20 fill. az O. M. C. E. tagjának 2 korona. Kiadóhivatal: Budapest, VIII., Mária Terézia-tér 9. sz.

* Az „Egyházi Közlöny” 3. száma a következő tartalommal jelent meg: Vezércikk: Zalka Ev. János, győri püspök. (1820–1901). — Egyházi értesítő. — Tárcza. Papi rendjelek és kiüfntetések. — XIX. század temetése. — Hétről-hétre. — Két püspökség. — A biblia kérdése. — Katolikus ifjuságunk fiokai nevelése. — Lelkipásztor. — Szószék. — Kérdések és feleletek. — Irodalom. — Személyi hírek. — Memento. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések. A megrendelések Budapest, VII. Szegényház-tér 8. sz. alá a szerkesztőségbe küldendők. Előfizetési ára egy évre 10 kor.

* **Jubileumi ájtatossági könyvek és egyéb kiadványok.** Az elmúlt jubileumi évben csak azok a hívek részesülhettek az apostoli szentszék által engedélyezett jubileumi bucsúban, a kik az örökvárosban az apostolok sírjához zárandokoltak. Bár a világ minden részéből rendkívül sokan zárandokoltak az alkalomból Rómába, hogy az engedélyezett bucsúban részesülhessenek, XIII. Leó pápa ö Szentsége mégis figyelemmel volt arra, hogy a hívők legnagyobb része nem zárandokolhat az örökvárosba s ezért most egy feljével meghosszabbítja a kegyelmi időt s az egész világra kiterjeszti a jubileumi bucsú kedvezményeit. A bucsú nyeresé — a rendes föltételeken kívül — a püspök által kijelölt templomok látogatásához van kötve. A megyés püspök urak körleveleikben már kihírdették a jubileumi bucsút. Ajánljuk ez alkalomból a főtisztelendő papság és a hívek figyelmébe a Szent István-Társulat következő újabb kiadványait: Jubileumi Kalauz, vagyis útmutatás az ezerkilencszázadik évi jubileumi bucsú elnyerésére. Szerkesztette Habnekamp György. Ara 60 fillér. Örömesztendő, azaz nagy jubileumi bucsú a szentévbén. Alkalmasszerű tanítások és ánitatos könyörgések gyűjteménye. Ara 40 fillér. Missió-könyv. Oktatások és imádságok missió-ájtatosságok alkalmára. Szerkesztette Kisfaludy Z. Lajos. Ara szép vászonkötésben, színes szentképpel 40 fillér. Jubileumi szent énekek. A római katolikus hívek számára írta Lévai Mikály. Ara 8 fillér. Nagyasszonyunk Szűz Mária. Ahitatos könyörgések gyűjteménye. Ara 8 fillér. A legmértőszagosabb Oltárszentség előtt egy imádságban előföltött óra ötperekre beosztva. Ara 8 fillér. Gondolatok a száradévi bódolatnak és magyar katolicizmus 900. éves jubileumának ünnepére. Írta Prohászka Ottokár. Ara 1 kor. 20 fillér. Mindeme nyomatványok az esztergomi egyházi főhatóság engedelmével láttak napvilágot. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában: Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.

* **A Jó Pásztor** egyházszoónoklati folyóirat III—IV. füzeté megjelent. A tartalmas füzetben Hatvanad vasárnaptól Husvétig vannak szentbeszédék és néhány alkalmi szentbeszéd. A tartalmas szentbeszédkekből előcsillag két böjti kurzus. Az egyik az Ur Jézus szenvedésének történetét, a másik a nagynevű egyházi szónokoknak P. Abel Henrik S. J. kitűnő szentbeszédét tartalmazza a passióról. A meglepően vonzó szentbeszédék mellán sorakoznak P. Abel Henrik eddigi jeles szentbeszédéhez. Elismerés illeti a Jó Pásztor, hogy ilyen gyümölcsöző szentbeszédkekkel örvendeztetni meg a főtó Klérust és a híveket. Ajánljuk megrendelésre ezen folyóiratot. Budapest, VIII. ker. Csömöri út 32. szám alatt rendelhető meg. évi 8 kor. előre fizetve vagy e. e. ss. 12. míg a saerumokban tart.

* **A szövetkezetekről.** A Szent-István-Társulat legújabb népiratkái között egy igen talpraesett, hasznos kis füzet jelent meg a szövetkezetekről. Címe: A szövetkezetekről, vagyis segíts magadon, az isten is megsegít. Írta

Horváth János. Népszerűen, tözsgyökeres magyar nyelven ismerteti a szövetkezetek mibenletét, azok hasznát és előnyeit és pedig úgy a hitel, mint a fogyasztási szövetkezeteket. Megismerteti a néppel aztán azt is, hogy miként kell a szövetkezetet megalakítani, buzdítva egyúttal a vezetőket, hogy e megalakulásnál a keresztény szövetkezeti központ tanácsát kérjék ki, ahhoz csatlakozzanak. Különösen szép és átkértült fejezete a kis műnek az, melyben kifejti, hogy miért jobb a keresztény szövetkezeti központhoz csatlakozni, mint az államhoz. A füzethez maga a Népiratkák szerkesztője írt „Beköszöntő szót”, melyben a szövetkezeti ügyet a lelkes és tanító urak jóakarába ajánlja. „Ne féljenek tőle! — ugymond — nekik arra is jó lesz, hogy nemcsak népok anyagi és erkölcsi javát mozdítják elő, a mi kötelességük is, hanem ezáltal a nép szívét, szeretetét és háláját is megszerzik, a mi a mai kopottbű világban nem megvetendő”. Melegen ajánljuk e kis füzetet a keresztény szövetkezeti ügy barátainak figyelmébe. A nép vezetői, a hol szövetkezetet akarnak alakítani, terjesztésük el előtt a nép között ezt a munkát, adják a nép kezébe, az meg fogja nyerni a népet a szövetkezeti eszmének és legjobb előkészítője lesz a keresztény szövetkezet megalakításágak. A 112 lapra terjedő csinos füzet ára 36 fillér. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában: Budapest, VIII. Szentkirályi utca 28. szám.

P á l y á z a t.

— A csik-kozmási anyamegye róm. kath. kántor-tanítói és csik-lázárfalvi filialis megye róm. kath. kántori egyfittes javadalmas állomásra — a fopásztori 4886—1900. szám alatt felt magas döntés alapján pályázat hirdetteték. Jövedelmei: 1.) a kozmási és lázárfalvi hívektől öszeke (roz) 130 kalangya, értéke 510 K. 2.) tavaszkepe (zab) 110 kalangya, értéke 220 K. 3.) pénzber és ospora 64 K. 4.) 60 terni kemény tizita, értéke 120 K. 5.) 30 kézi napszám, értéke 30 K. 6.) stola 92 K. 7.) szentmise alaplól 92 K. 8.) Mártonffy-alaplól tanító segély 34 K. 9.) eszédeske tanítói ötödéves korpótlék 100 K. 10.) 5 hold 649□-öt szántó, 2 hold 1:83 □ öi kas-áló rét, 1575□-öt be-ő kert évi jövedelme 421 K. 11.) a község osztatlan erdejéből szabad faizás és legeltetés, ennek értéke 209 K. Összes jövedelem: 1912 K. Ebből tanítói nyugdíj tevő fizetés 917 K., kántori fizetés 995 K. Van ezen kívül csinos új téglá falaztat, eszerp földelt szabad lakás, mely áll: 4 szoba, 1 kamra, 1 gabonás (ez alatt jó pince), és egy sütőházból. Van az udvaron jó kút, eszerpfeleltű üj-eszter, külön zsindelyfedelt istálló. Az egész telek jó, csinos kül- és belkerítéssekkel van ellátva. Kötelességei: Kozmáson mint anyamegyében kántori teendő végzése, az iskolaszék által kijelölendő osztályokban a mindennapi és ismétő iskolások odaadó tanítása, s az ének tanítás. Lázárfalva filialis megyében a kántori teendő végzése, s az ottani harangozás, templom takarítás és segédkántori teendőkről gondoskodás. Jelen állomást elnyerni öhajtok kántor-tanítói oklevél és szolgáltatni bizonyítványtall kellően ökmányolt folyamodványait 1901 évi febr. hó 16-ig alulit Ftdő iskolaszéki elnök urnak küldjék meg. Pályázók febr. 17-én vasárnap délelőtt 11, órákor tartandó isteni szolgálaton egyfittes próbatételre szíveskedjenek megjelenni.

Csik-Kozmási, 1901. január 17-én.

Szántó Ábrahám gondnok, Bálint János m. b. Bardocz István lelkész, iskolaszéki elnök.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő Zlamal Agost.

Szerkesztőtársak: Eröss Jozsef, Peter Janos dr., Szilveszter Ferenc dr., Wagner Sandor.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lye. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.